

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในบรรดาปัจจัยต่าง ๆ ที่นำมาใช้ในการบริหารงานในองค์การทางการศึกษา ได้แก่ คน เงิน วัสดุ และการจัดการนั้นเป็นที่ยอมรับกันว่าคนเป็นปัจจัยสำคัญที่สุด ความสำเร็จของงานส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับตัวแปรด้านบุคคลเป็นสำคัญ (สำนักงาน ก.พ., 2531) ในขณะที่ตัวแปรอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นในการบริหารงานบุคคลซึ่งเป็นปัญหาพื้นฐานของระบบราชการก็คือปัญหาการใช้ทรัพยากรมนุษย์อย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวคือ มีการใช้คนไม่ตรงกับงาน การใช้คนไม่ตรงกับความรู้และความสามารถ การมีข้าราชการมากเกินไปจนเกิดความจำเป็น (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2530) ข้าราชการบางส่วนมีทัศนคติและความสำนึกที่ไม่เหมาะสมในการปฏิบัติงาน ขาดประสิทธิภาพในการทำงานและขาดแคลนกำลังคนในบางสาขา (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ม.ป.ป.) ซึ่งสอดคล้องกับที่ Kingsbury (1957 อ้างถึงในสมหงส์ เกษมสิน, 2516) เห็นว่าปัญหาการใช้ประโยชน์บุคคลเป็นปัญหาเรื้อรังโดยเฉพาะประเทศที่กำลังพัฒนา นอกจากนั้นยังมีปัญหาการขาดแผนที่จะใช้ประโยชน์จากทรัพยากรบุคคล จึงทำให้เกิดการสิ้นเปลืองอย่างมาก หากพิจารณาด้านงบประมาณของประเทศ จะเห็นได้ว่าในแต่ละปีจะต้องใช้งบประมาณในหมวดเงินเดือน ค่าจ้างประจำเป็นจำนวนสูงมาก โดยในปี พ.ศ.2523 มีค่าใช้จ่ายหมวดเงินเดือนและค่าจ้างของข้าราชการทุกประเภทเป็นมูลค่า 37,582.4 ล้านบาท หรือประมาณร้อยละ 32.8 ของงบประมาณรายจ่ายประจำปี (เชาว์ อรรถมานะ, ม.ป.ป.) และในปี 2534 มีค่าใช้จ่ายหมวดเงินเดือนรวมของกำลังคนภาครัฐ คิดเป็นมูลค่า 141,805 ล้านบาท หรือประมาณร้อยละ 37 ของงบประมาณรายจ่าย จากปัญหาดังกล่าว รัฐบาลทุกยุคทุกสมัยได้พยายามวางมาตรการต่าง ๆ ที่จะจำกัดการเพิ่มจำนวนข้าราชการ โดยได้มีมาตรการจำกัดการเพิ่มจำนวนข้าราชการได้ไม่เกินร้อยละ 2 ต่อปี ตั้งแต่ พ.ศ.2523 (สำนักงาน ก.พ., 2536) ซึ่ง เชาว์ อรรถมานะ (ม.ป.ป.) กล่าวว่า

“หลักเกณฑ์ดังกล่าวเป็นหลักเกณฑ์กว้าง ๆ ที่จะให้องค์กรที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องได้ดูแลให้กำลังคนของส่วนราชการที่มีอยู่พอเหมาะ กับปริมาณและคุณภาพของงาน แต่โดยข้อเท็จจริงหาเป็นเช่นนั้นไม่ เพราะส่วนราชการเป็นจำนวนมาก ยังมีการใช้คนที่มีอยู่อย่างไม่เต็มที่นัก” ซึ่งสอดคล้องกับผลการสัมมนา เรื่องการพัฒนาระบบบริหารงานบุคคลของข้าราชการระดับนักบริหาร เมื่อวันที่ 13-15 ธันวาคม พ.ศ. 2528 (ทิพาวดี เมฆสวรรค์, ม.ป.ป.) ที่พบว่าการบริหารงานบุคคลภาคราชการ มีปัญหาประการหนึ่งในห้าประการ คือปัญหาด้านการใช้กำลังคน ด้วยเหตุนี้ตั้งแต่ช่วงปี พ.ศ. 2523 จนถึงปี พ.ศ. 2534 จึงมีอัตราากำลังทั่วประเทศเพิ่มขึ้นถึง 1 เท่าตัว โดยมีอัตราากำลังรวมทั้งสิ้นประมาณ 2.0 ล้านอัตรา ทำให้ระบบราชการมีสภาพเป็นองค์กรขนาดใหญ่และมีปัญหาต่าง ๆ เช่น สภาพโครงสร้างส่วนราชการไม่เหมาะสม ระบบงานและวิธีการทำงานไม่ทันสมัย ค่าใช้จ่าย มีขั้นตอนต่าง ๆ มาก ไม่มีประสิทธิภาพ กฎ ระเบียบต่าง ๆ ไม่เอื้อต่อการพัฒนา มีปัญหาการสูญเสียกำลังคนที่มีคุณภาพ มีปัญหาการทุจริตประพฤติมิชอบ ไม่อุทิศตนให้แก่ราชการ ค่าตอบแทนต่ำ และระบบบริหารงานบุคคลไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ฉะนั้นในสมัยที่ นายอานันท์ ปันยารชุน เป็นนายกรัฐมนตรีจึงมีนโยบายที่จะปรับปรุงระบบราชการและระบบข้าราชการ โดยได้วางระบบที่จะจำกัดจำนวนข้าราชการและลูกจ้าง พร้อมทั้งการเพิ่มรายได้ ปรับปรุงสวัสดิการ และวางมาตรการให้การทำงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และรัฐบาลต่อมาซึ่งมีนายชวน หลีกภัย เป็นนายกรัฐมนตรี ก็ได้ให้ความสำคัญในเรื่องการปรับปรุงระบบราชการ โดยได้กำหนดนโยบายให้ลดขนาดกำลังคนของระบบราชการให้มีขนาดเล็กกระทัดรัด และลดการขยายส่วนราชการ (สำนักงาน ก.พ., 2536) โดยให้ตรึงจำนวนตำแหน่งรวมของข้าราชการและลูกจ้างตลอดช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7 ให้มีไม่เกินจำนวนอัตราที่มีเงิน ๗ วันที่ 1 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2537 และให้เพิ่มอัตราใหม่ได้ในกรณีจำเป็นอันมิอาจหลีกเลี่ยงได้ไม่เกินจำนวนรวมที่เกิดจากการเกษียณของข้าราชการตำแหน่งต่าง ๆ ในช่วง พ.ศ. 2537-2539 และให้ระงับการเพิ่มจำนวนส่วนราชการและจังหวัดที่ต้องเพิ่มจำนวนอัตรากำลัง ตลอดช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7 (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2537) มาตรการดังกล่าวจึงเป็นมาตรการที่จะผลักดันให้ส่วนราชการต้องปรับปรุงประสิทธิภาพกำลังคนของตน และเกลี่ยคนจากจุดที่มีความจำเป็นเร่งด่วนหรือมีงานน้อยไปสู่จุดที่มีความจำเป็นเร่งด่วนหรือมีงานมากกว่า อันเป็นการสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7 พ.ศ. 2535-2539 ที่

ได้กำหนดแนวทางในการพัฒนาระบบราชการไว้โดยให้มีการปรับบทบาทของราชการ ปรับขนาดและโครงสร้างขององค์กรภาครัฐให้มีขนาดกระทัดรัด ปรับระบบการเข้ารับราชการ ระบบการทำงานภาครัฐการให้ทันสมัย รวมทั้งปรับระบบการทำงานของข้าราชการ กำหนดให้ส่วนราชการมีการวางแผนกำลังคน เพื่อให้การใช้กำลังคนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด ควบคุมค่าใช้จ่ายด้านบุคคล เพิ่ม-ลดขนาดบุคลากรตามภาระหน้าที่หลักของหน่วยงาน สร้างกลไกในการโยกย้ายถ่ายเทกำลังคน ให้ข้าราชการลูกจ้างออกจากราชการก่อนเกษียณ ศึกษาวิจัยการใช้กำลังคนภาครัฐให้เกิดประโยชน์สูงสุด กำหนดทิศทางการพัฒนาข้าราชการ รวมทั้งส่งเสริมให้หน่วยงานราชการมีระบบข้อมูลกำลังคนที่เหมาะสม มีการจัดทำมาตรฐานการทำงาน และแผนการใช้ประโยชน์กำลังคนเพื่อให้กำลังคนมีคุณภาพ ประสิทธิภาพและเป็นมาตรฐานเดียวกัน (สำนักนายกรัฐมนตรี้, ม.ป.ป. ช) ฉะนั้นจึงเห็นได้ว่ารัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับเรื่องการใช้กำลังคนมาอย่างต่อเนื่องทุกยุคทุกสมัย

เมื่อปี พ.ศ.2530 กรมการศึกษานอกโรงเรียนได้ดำเนินการโครงการพัฒนาระบบประสานงานการศึกษานอกโรงเรียนระดับอำเภอ เพื่อให้สามารถจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนได้กว้างขวาง และสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน (กรมการศึกษานอกโรงเรียน กองปฏิบัติการ, 2532) จากการติดตามผลการดำเนินงานโครงการดังกล่าวของหน่วยงานในสังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียน เช่น ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคใต้ (2530) ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (2530) กรมการศึกษานอกโรงเรียน กองปฏิบัติการ (2532) พบว่ามีปัญหาที่สอดคล้องกัน เช่น บุคลากรไม่เพียงพอ บุคลากรไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ขององค์กรและผู้ปฏิบัติงานด้วยตนเอง มีปัญหาในการประสานงานกับบุคคลบางกลุ่ม บุคลากรบางคนยังขาดความรู้ ความเข้าใจในบางเรื่อง เช่น การประชาสัมพันธ์งานการศึกษานอกโรงเรียน การจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน เป็นต้น

ต่อมาเมื่อปี พ.ศ.2533 กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศจัดตั้งศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนอำเภอเป็นสถานศึกษา จำนวน 125 แห่ง โดยใช้งบประมาณปกติและบุคลากรที่มีอยู่เดิม และได้มีการติดตามผลการดำเนินงานของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนอำเภอทั้ง 125 แห่ง แม้จะพบว่าผลการดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนในช่วง

ปีงบประมาณ 2533 จนถึงปีงบประมาณ 2535 มีอัตราการขยายตัวเพิ่มมากขึ้นทุกปี และ การดำเนินงานการศึกษาออกโรงเรียนมีความสะดวกรวดเร็วขึ้นก็ตาม ก็ยังพบว่ามีปัญหา การขาดแคลนบุคลากร บุคลากรต้องการได้รับการฝึกอบรม เพื่อเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับงานการศึกษาออกโรงเรียน ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถและบุคลากร ขาดขวัญและกำลังใจ (กรมการศึกษาออกโรงเรียน, 2536 ก)

ปัจจุบัน กรมการศึกษาออกโรงเรียนได้ปรับระบบการบริหารงานใหม่ โดย กำหนดให้มีศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอ/กิ่งอำเภอเป็นสถานศึกษา ที่เป็น หน่วยปฏิบัติการในพื้นที่ทุกอำเภอ/กิ่งอำเภอทั่วประเทศ รวมทั้งสิ้น 810 แห่ง (กรมการ ศึกษาออกโรงเรียน กองการเจ้าหน้าที่, 2538) และโดยนโยบายของกรมการศึกษาออก โรงเรียน ที่กำหนดให้ศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอ/กิ่งอำเภอ มีอัตรากำลัง ข้าราชการครูแห่งละ 1-3 คน โดยเกลี่ยจากส่วนราชการและสถานศึกษาต่าง ๆ ในสังกัด กรมการศึกษาออกโรงเรียน ซึ่งขณะนี้มีอัตรากำลังที่ ก.ค. กำหนดตำแหน่งแล้วแห่งละ 1 ตำแหน่ง คือตำแหน่งหัวหน้าศูนย์ 1 ส่วนตำแหน่งอื่นอยู่ระหว่าง ก.ค. พิจารณากรอบอัตรา กำลัง ซึ่งกรมการศึกษาออกโรงเรียน และศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดได้ส่ง ข้าราชการครู หรือข้าราชการพลเรือนสามัญที่สมัครใจไปช่วยปฏิบัติราชการในฐานะผู้ปฏิบัติ รวมทั้งสิ้น 267 คน จำนวน 220 แห่ง จำแนกเป็นแห่งละ 1 คน จำนวน 187 แห่ง 2 คน จำนวน 22 แห่ง 3 คน จำนวน 9 แห่ง 4 คน จำนวน 1 แห่ง และ 5 คน จำนวน 1 แห่ง (ทัศนีย์ พิงแพง, 2538) โดยยังมีได้ตัดโอนไปกำหนดเป็นตำแหน่ง ข้าราชการครู นอกจากนั้นอัตรากำลังที่ปฏิบัติงานจริงในศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียน อำเภอ/กิ่งอำเภอ ยังมีบุคลากรประเภทอื่น ได้แก่เจ้าหน้าที่ห้องสมุด ซึ่งเป็นข้าราชการ พลเรือนสามัญ ครูอาสาสมัครการศึกษาออกโรงเรียน ซึ่งเป็นลูกจ้างชั่วคราว ครูประจำกลุ่ม วิชากรวิชาชีพ ซึ่งเป็นลูกจ้างเบิกจ่ายจากค่าตอบแทน และอาจมีการจ้างลูกจ้างชั่วคราว ตำแหน่งอื่น ๆ ด้วยก็ได้ (กระทรวงศึกษาธิการ กรมการศึกษาออกโรงเรียน, ม.ป.ป.) จากผลการดำเนินงานที่ผ่านมา พบว่ามีปัญหาเรื่องอัตรากำลังไม่เพียงพอ ขาดความรู้ ความสามารถเฉพาะอย่าง (ศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอเมืองภูเก็ต, 2538) และจากผลการสำรวจความคิดเห็น ของประชาชนที่มีต่อศูนย์บริการการศึกษาออก โรงเรียนอำเภอ พบว่า มีปัญหาประการหนึ่ง คือปัญหาด้านคุณภาพของครูผู้สอน (กรมการ

ศึกษานอกโรงเรียน กองแผนงาน, 2538)

จากผลการวิจัยและข้อมูลดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าไม่ว่าจะเป็น การดำเนินงานของศูนย์ประสานงานการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ ซึ่งเป็นเพียงหน่วยงานภายในของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด หรือการดำเนินงานของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ หรือศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ/กิ่งอำเภอ ที่มีฐานะเป็นสถานศึกษา ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการจัดการศึกษาในสถานศึกษา พ.ศ. 2531 ก็ตาม ก็พบว่ามีปัญหาการใช้ทรัพยากรบุคคลในลักษณะเดียวกัน สำหรับปัญหาการใช้ทรัพยากรบุคคลในกรมการศึกษานอกโรงเรียนนั้น ปรากฏปัญหาเกี่ยวกับบุคลากรทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ ดังผลการวิจัยของ ณรงค์ศักดิ์ กุลจินต์ (2525) ซึ่งศึกษาเรื่องการบริหารการศึกษาของผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด กรมวิชาการ กองวิจัยทางการศึกษา (2534) ศึกษาแนวความคิดของผู้บริหาร เรื่องความต่อเนื่องระหว่างการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียนและการจัดการศึกษานอกโรงเรียน เสน่ห์ ผดุงญาติ (2535) ศึกษาสภาพปัญหาการบริหารงานบุคคลของข้าราชการครู สังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียน ไพโรจน์ วรณวงศ์ (2536) ศึกษาความอดิฉัตรใจในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด สำนักงานรัฐมนตรี สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2537) ทำการประเมินผลแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) ในส่วนที่เกี่ยวกับการศึกษานอกระบบโรงเรียน

รุ่ง แก้วแดง (อ้างถึงใน ไทศาล จิตประไพ, ม.ป.ป.) ได้กล่าวแก่หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอว่า "ตำแหน่งของท่านเป็นตำแหน่งที่มีบทบาทและมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษานอกโรงเรียน หรืออาจกล่าวได้ว่าความสำเร็จและความล้มเหลวของการจัดการศึกษานอกโรงเรียนในปัจจุบันและอนาคตนั้น ส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับท่านเป็นสำคัญ ถ้าหากท่านได้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องบทบาท อำนาจหน้าที่ วิธีการ และกระบวนการในการทำงาน" ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของรัตนา พุ่มไพศาล (2528) ที่ว่า "โครงการศึกษานอกโรงเรียนที่สำเร็จด้วยดี มักจะขึ้นอยู่กับผู้จัดโครงการหรือผู้บริหารว่าจะสามารถจัดเรื่องคน รวมทั้งคณาจารย์ ผู้ประสานงาน ฯลฯ ได้ดีเพียงไร แสดงให้เห็นว่าการทำงานจะสำเร็จได้ด้วยดีขึ้นอยู่กับการใช้คนของผู้บริหารด้วย

ส่วนอารี กุลคัมภ์ และนิเชต สุนทรนิทกซ์ (2524) ก็ได้กล่าวไว้ว่า "ผู้บริหารจะต้องรู้จักใช้คน เลือกใช้สิ่งที่เขานัก โดยยึดหลักการจัดคนให้ตรงกับงาน" ซึ่งสอดคล้องกับบทความของทองศรี กำภู (2534 ข) ที่กล่าวว่า "ปัจจัยที่เป็นเครื่องบ่งชี้ถึงควมมีประสิทธิภาพของการบริหารองค์การ ก็คือความสามารถในการบริหารทรัพยากรในองค์การ ให้เกิดผลอย่างเต็มที่ ซึ่งทรัพยากรมนุษย์ก็เป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญที่สุดอย่างหนึ่งขององค์การ ที่จะต้องได้รับการบริหารและใช้อย่างมีคุณค่าเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด" จึงกล่าวได้ว่าการรู้จักใช้ทรัพยากรบุคคลเป็นเรื่องสำคัญมาก

เมื่อพิจารณาข้อมูลจากงานวิจัยต่าง ๆ ที่ผู้วิจัยได้นำเสนอข้างต้นจะพบว่าการใช้ทรัพยากรบุคคลเป็นปัญหาสำคัญประการหนึ่งในการบริหารงานบุคคล ของกรมการศึกษานอกโรงเรียน และโดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบัน กรมการศึกษานอกโรงเรียนได้พยายามดำเนินการตามนโยบายของรัฐบาลโดยการเคลื่อนย้ายกำลังไปปฏิบัติงานในศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ/กิ่งอำเภอ ทำให้มีกำลังคนไม่เพียงพอ ในขณะที่ต้องปฏิบัติงานให้ได้ตามเป้าหมายที่กรมการศึกษานอกโรงเรียนกำหนดทั้งด้านปริมาณ (ปีงบประมาณ 2538 กำหนดเป้าหมายไว้จำนวน 4,200,000 คน) และด้านคุณภาพ (กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2536 ข) จำเป็นต้องใช้ทรัพยากรบุคคลให้ได้ประโยชน์สูงสุด จึงจะสามารถดำเนินการได้ตามเป้าหมาย ฉะนั้นผู้วิจัยจึงเห็นว่ามีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสภาพความเป็นจริง และปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรบุคคล ของศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ/กิ่งอำเภอ เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจแก้ปัญหาการใช้ทรัพยากรบุคคล การเคลื่อนย้ายกำลัง และการวางแผนกำลังคนของกรมการศึกษานอกโรงเรียน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการใช้ทรัพยากรบุคคล ของศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ/กิ่งอำเภอ สังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียน
2. เพื่อศึกษาปัญหาการใช้ทรัพยากรบุคคล ของศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ/กิ่งอำเภอ สังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียน

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้จะศึกษาเฉพาะการใช้ทรัพยากรบุคคลที่เป็นข้าราชการ ซึ่งได้แก่ผู้บริหาร ข้าราชการที่ช่วยราชการ และข้าราชการที่ปฏิบัติงานในห้องสมุดประชาชน
2. การวิจัยครั้งนี้จะศึกษาสภาพและปัญหาการใช้ทรัพยากรบุคคลของศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ/กิ่งอำเภอ ตามกรอบแนวคิดของ Anthony and Nicholson (1977) คือ การเตรียมการ การนำทรัพยากรบุคคลไปใช้ และการประเมินผลการปฏิบัติงาน

คำนิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

ทรัพยากรบุคคล หมายถึง ผู้บริหาร ข้าราชการที่ช่วยราชการ และข้าราชการที่ปฏิบัติงานในห้องสมุดประชาชน ซึ่งอยู่ในบังคับบัญชาของหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ/กิ่งอำเภอ

สภาพการใช้ทรัพยากรบุคคล หมายถึง สภาพการเตรียมการ การนำทรัพยากรบุคคลไปใช้ และการประเมินผลการปฏิบัติงาน

การเตรียมการ หมายถึง การออกแบบงาน การประเมินค่างาน การวางแผน กำลังคน การสรรหา และการคัดเลือก

การนำทรัพยากรบุคคลไปใช้ หมายถึง การบรรจุและแต่งตั้ง การพัฒนาบุคคล การเลื่อนตำแหน่ง การย้าย การสร้างแรงจูงใจ การติดต่อสื่อสาร และการปรับปรุงประสิทธิภาพองค์การ

การประเมินผลการปฏิบัติงาน หมายถึง การประเมินผลการปฏิบัติงาน เพื่อใช้ประกอบการพิจารณาความดีความชอบ การให้รางวัล การลงโทษ การพิจารณาเงินเดือน ตลอดจนเป็นข้อมูลเพื่อการพัฒนาบุคคล

ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ/กิ่งอำเภอ หมายถึงสถานศึกษาสังกัด
กรมการศึกษานอกโรงเรียน ซึ่งเป็นหน่วยปฏิบัติในระดับอำเภอ จัดตั้งโดยประกาศ
กระทรวงศึกษาธิการตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการจัดการศึกษาในสถานศึกษา
สังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียน พ.ศ. 2531

ผู้บริหาร หมายถึง หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ/กิ่งอำเภอ

ข้าราชการที่ช่วยราชการ หมายถึง ข้าราชการครูหรือข้าราชการพลเรือนสามัญ
ที่กรมการศึกษานอกโรงเรียน หรือศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดส่งไปช่วยปฏิบัติ
ราชการในศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ/กิ่งอำเภอ

ข้าราชการที่ปฏิบัติงานในห้องสมุดประชาชน หมายถึง ข้าราชการพลเรือนสามัญ
ที่สังกัดห้องสมุดประชาชนอำเภอ/กิ่งอำเภอ ที่อยู่ในบังคับบัญชาของหัวหน้าศูนย์บริการการ
ศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ/กิ่งอำเภอ

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย

ผู้วิจัยคาดว่าจะได้รับประโยชน์จากการวิจัยดังนี้

1. ผลการวิจัยจะเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณา การใช้ทรัพยากรบุคคล ของ
ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ/กิ่งอำเภอ
2. ผลการวิจัยจะเป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบการพิจารณา การแก้ไขอัตรากำลัง
ของกรมการศึกษานอกโรงเรียน
3. ผลการวิจัยจะใช้เป็นแนวทางการวางแผนกำลังคน ของกรมการศึกษา
นอกโรงเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยจะดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย ผู้บริหาร ได้แก่ หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ/กิ่งอำเภอ จำนวน 810 คน และผู้ปฏิบัติในศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ/กิ่งอำเภอ จำนวน 824 คน ได้แก่ข้าราชการที่ช่วยราชการ จำนวน 306 คน และข้าราชการที่ปฏิบัติงานในท้องสมุคประชาชน จำนวน 518 คน รวมประชากรทั้งสิ้น จำนวน 1634 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ตามตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan (1970) ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิชนิดที่เป็นสัดส่วน ในการสุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่ม ใช้วิธีสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีจับสลากจากประชากรของแต่ละกลุ่ม ที่มีอยู่ในแต่ละจังหวัด โดยจับสลากครั้งละกลุ่มและครั้งละจังหวัด ได้กลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1.2.1 ผู้บริหาร ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 265 คน จากจำนวนประชากร 810 คน

1.2.2 ผู้ปฏิบัติในศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ/กิ่งอำเภอ ได้แก่

1.2.2.1 ข้าราชการที่ช่วยราชการ ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 175 คน จากจำนวนประชากร 306 คน

1.2.2.2 ข้าราชการที่ปฏิบัติงานในท้องสมุคประชาชน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 226 คน จากจำนวนประชากร 518 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ตามกรอบแนวคิดการใช้ทรัพยากรบุคคลของ Anthony and Nicholson (1977)

แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (checklist)

ตอนที่ 2 สภาพการใช้ทรัพยากรบุคคล มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (checklist) และคำถามปลายเปิด (open-ended)

ตอนที่ 3 ปัญหาการใช้ทรัพยากรบุคคล มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (checklist) และคำถามปลายเปิด (open-ended)

3. การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล ได้แก่การวางแผนกำลังคน การใช้กำลังคน การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน ได้แก่ นโยบายของกรมการศึกษานอกโรงเรียน แนวทางการดำเนินงาน และการประเมินปริมาณและคุณภาพงานของศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ/กิ่งอำเภอ เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย และสร้างแบบสอบถาม โดยก่อนนำแบบสอบถามไปใช้ ได้นำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบความครอบคลุม และความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) ตลอดจนการใช้ภาษา

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ผู้วิจัยบันทึกเสนอบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ขอให้หนังสือถึงอธิบดีกรมการศึกษานอกโรงเรียน เพื่อขอความอนุเคราะห์ให้มีหนังสือขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม ไปยังศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ/กิ่งอำเภอ

4.2 ส่งแบบสอบถามพร้อมทั้งหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัย จากอธิบดีกรมการศึกษานอกโรงเรียน และหนังสือแนะนำตนเองของผู้วิจัย ไปยังศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ/กิ่งอำเภอ ตามจำนวนกลุ่มตัวอย่าง โดยบางส่วน ผู้วิจัยจะนำไปส่งด้วยตนเอง และบางส่วนส่งทางไปรษณีย์

4.3 เมื่อส่งแบบสอบถามไปแล้ว 20 วัน และได้รับแบบสอบถามคืน ไม่ครบ ผู้วิจัยจะติดตามแบบสอบถามที่ยังไม่ได้รับคืน โดยจะส่งหนังสือพร้อมทั้งแบบสอบถาม

ไปยังกลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยยังไม่ได้รับคืน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามคืนแล้ว ผู้วิจัยจะนำมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 สภาพการใช้ทรัพยากรบุคคล

ตอนที่ 3 ปัญหาการใช้ทรัพยากรบุคคล

ข้อมูลทั้งสามตอนผู้วิจัยจะนำมาวิเคราะห์ โดยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ และเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปของตารางประกอบคำบรรยาย

ลำดับชั้นในการเสนอรายงานการวิจัย

การเสนอข้อมูลในการวิจัย แบ่งออกเป็น 5 บท ตามลำดับ ดังนี้

บทที่ 1 บทนำ ประกอบด้วย ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย คำนิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย และลำดับชั้นในการเสนอผลการวิจัย

บทที่ 2 วรรณคดีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล แนวคิดเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรบุคคล การบริหารงานของศูนย์บริการ การศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ/กิ่งอำเภอ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ของการวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การสร้างเครื่องมือในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการใช้ทรัพยากรบุคคล

และการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาการใช้ทรัพยากรบุคคล

บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

รายการอ้างอิง

ภาคผนวก